

Original Research

***The Relationship between Women's Empowerment
and Marital Tolerance Married Women in Tehran***

Sharareh Mehdizadeh^۱

Maliheh Abedi^۲

Abstract

The longevity and health of the family system require tolerant behaviour on the part of the spouses. Numerous factors affect tolerance in married life. Considering that women are more empowered than in the past and the knowledge gap in recognizing the relationship between empowerment and peace and tolerance in married life, this study has assessed the relationship between women's empowerment and marital tolerance. Using the survey method, a sample of ۴۸۴ married women living in three districts ۲, ۸ and ۱۹ of Tehran were selected and studied in a cluster. The results indicate that there is a significant relationship between the independent variable (women's empowerment) and the dependent variable (marital tolerance). Also, the existence of the communication skills variable as one of the intermediate variables has a significant relationship with the dependent and independent variables. This means that the more empowered women are, the more communication skills they have and as a result, they can be more tolerant in married life. Tolerance in married life is also affected by the social and economic status of the family. On the other hand, marital tolerance means accepting the differences in the couple's relationship with women's age and duration of marriage has an inverse and significant relationship and is more in early marriage.

۱. Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. Sh.mehdizadeh@alzahra.ac.ir. (Corresponding Author)

۲. MA Alzahra University, Tehran, Iran. nh.abedi۶۰@gmail.com

Submit Date: ۰۶/۰۵/۲۰۲۱

Accept Date: ۱۰/۱۵/۲۰۲۱

Keywords

Marital Tolerance, Women's Empowerment, Communication Skills, Marital Life, Power Equality.

Introduction

The family, as the most important social institution based on mutual relations, has a high position in Iranian-Islamic culture. Basically, the family begins with building a bond between two people based on differences. Marriage is based on the fact that men and women complement each other. Tolerance is one of the factors that is emphasized in marital relationships. Tolerance means accepting and being able to tolerate differences to reach a mutual understanding (Anderson, ۲۰۱۳: ۷۷۷). Due to the entry of women into various areas of social, cultural and political life, we are witnessing changes in women's lives that have had an impact on marital life and their relationships. Today, women are more intellectually, academically and economically empowered than ever before. According to the World Bank researchers, the ability, capacity and ability of individuals or groups to make effective choices and then change and transform these choices into actions and desired results (Alsop: ۲۰۰۶: ۱۰). This study is based on the study of tolerance in women's relationships with their husbands according to their ability. Empowering women by increasing bargaining power and communication skills through access to various resources has an impact on relationships within the family (Klasen, ۲۰۱۸: ۲۸۰). Tolerance in marital relationships leads to a better quality relationship. In recent times and urban society, women have enjoyed empowerment in various dimensions, one of the manifestations of which can be seen in the relationship with husbands. Due to the importance of the family, and the need to maintain the relationship between spouses based on tolerance, which is an ability, this study seeks to explore the relationship between women's empowerment and marital tolerance.

Methodology

This research has been cross-sectional. Among the districts of Tehran, three districts were randomly selected District ۷ from the upper floor, District ۸ from the middle floor and District ۱۹ from the lower floor. The sample of research sample was randomly selected within each category. According to calculations, the sample size is equal to ۳۸۴ people. To distribute the sample properly among

the regions, the proportion was taken according to the number of married women from each region. In this study, a researcher-made questionnaire was used. After collecting information, the data were analyzed in SPSS software and tested in a sample of ۴۰ people. Cronbach's alpha indicates the coherence and reliability of the research tools used in this research. On the other hand, affecting the dependent variable can explain the level of changes in marital tolerance. In general, considering the results and the relationship between women's empowerment and marital tolerance.

Findings

In the present study, women's empowerment is at a high level, which has been measured by four economic, social, cultural and psychological capacities. Findings indicate that with increasing women's empowerment, the amount of marital tolerance also increases. In fact, the main hypothesis of the study was accepted that it shows a positive relationship between women's empowerment and marital tolerance with a correlation intensity of ۰,۳۳۷ and a significance level of ($\text{sig} \leq ۰,۰۰۵$). The test of hypotheses related to the relationship between variables and interface variables was also confirmed. Meanwhile, the relationship between communication skills and women's empowerment with a correlation coefficient of ۰,۳۶۸ has a stronger correlation intensity than the other variable, equality in power. The intensity of the relationship between women's family status and tolerance is significant. In the regression test, the value of the correlation coefficient between competency indices and intermediate and contextual variables with marital tolerance was ۰,۷۹۹. The value of the adjusted coefficient indicates that ۶۲% of the total changes in marital tolerance are explained by the remaining variables in the model. In other words, the independent and intermediate and contextual variables predict ۶۲% of the variance of the marital tolerance variable.

Result

In the present study, women's empowerment is at a high level, which has been measured by four economic, social, cultural and psychological capacities. Capacities that are individual in nature and that women strive to strengthen are reported to be higher than capacities that are more pronounced concerning society. Among them, we can mention the cultural and psychological capacity that promotes mental strength and the ability to endure problems, as well as gaining knowledge and information. Economic and social capacities are at a

lower level than the previous two capacities, which may indicate a lack of equal opportunities for women to obtain jobs and social status. In the study of tolerance, some indicators, including mutual respect, mutual understanding and agreement on issues, are at a moderate level compared to other indicators. According to Habermas and Bourdieu's theories about the effect that empowerment and social and economic status of individuals have on the quality of relationships, this study also showed that empowerment and social and economic status affect the quality of marital relationships. According to Alsop, women's empowerment and attainment of any capacity depends on the origin of the people and the class in which people live. In examining the interface variables, only communication skills explained the changes in marital tolerance. Human empowerment develops and enhances communication skills. Also, the relationship between women's social and economic status and marital tolerance can be considered as solutions to strengthen the factors affecting the quality of marital relationships. With the empowerment of women and the strengthening of communication skills in them, as this study showed, more tolerant relationships (meaning understanding differences) have been established than in the previous generation. And this can indicate the importance of the quality of the relationship for the new generation, not essentially escaping marriage and starting a family. Premarital social skills training can lead to higher quality and lasting marriage for both sexes.

References

- Adams, L. & Lens, E. (۲۰۰۳). Women in the mirror of understanding culture. Translated by Parichehr Farjadi, Tehran: Ayneh Tafham Publications.
- Akter, S. & Francis-Tan, A. (۲۰۲۱). Partners or rivals? exploring the relationship between men's and women's empowerment in Bangladesh. *The Journal of Development Studies*, ۵۷(۶), ۹۰۶-۹۲۹.
- Alsop, R. & Nain, H. (۲۰۰۵). Measuring empowerment in practice: Structuring analysis and framing indicators. Policy Research Working Paper ۳۵, World Bank, Washington, DC.
- Anderson, R. T. (۲۰۱۳). Marriage: What it is , Why it matters and the consequences of redefining it. *Heritage Foundation Backgrounder*, No ۲۷۷۵, ۱-۱۲.

- Balali, E., Bakhtiari Safar, Z., Mohammadi, A. & Mohagegi, H. (۲۰۱۷). Effective factors of role conflict in women and its effect on family conflicts in Hamadan. *Journal of Applied Sociology*, ۲۲(۴), ۱۱۷-۱۳۲. (In Persian)
- Bernardes, J. (۲۰۱۶). Family studies: An introduction. Translated by Ghaziyani. Publishing: Ney. (In Persian)
- Bourdieu, P. (۲۰۱۳). Raisons pratiques: Sur la theorie de l'action. Tehran Publishing: Naghsh va Negar. (In Persian)
- Chalabi, M. (۲۰۱۴). Social analysis in the space of action. Tehran Ney Publishing. (In Persian)
- Cheal, D. (۲۰۱۴). Families in today's world: A comparative approach. Translated by Labibi. Publishing: Ney. (In Persian)
- Darba, M. & Shahmoradi, S. (۲۰۲۰). Predicting marital satisfaction based on assertiveness and emotional expressiveness considering the mediating role of quality of life in athletes and non-athletes women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۸(۳), ۷۰-۱۰۶. (In Persian)
- Datli Beigi, M. (۲۰۱۰). Construction and validation of a scale for measuring tolerance in marital relationships based on religious approach and examining its relationship with marital intimacy. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University, Ahvaz. (In Persian)
- Eitzen, D. S. & Zinn, M. B. (۱۹۹۶). Social Problems. Allyn & Bacon; ۷th Edition.
- Ezazi, S. (۲۰۱۴). Sociology of family. Publication of Enlightenment and Women's Studies. Tehran (In Persian)
- Farajipak, M., Khojastehmehr, R. & Omidian, M. (۲۰۲۰). The comparison of marital satisfaction in employed and non-employed women: A Meta-Analysis. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۸(۱), ۲۰۱-۲۴۸. (In Persian)
- Fathi, S. & Azadeian, A. (۲۰۱۷). The effect of demographic factors on marital satisfaction among ۳۰ to ۵۰ year old couples (resident in ۳rd and ۲th district of Tehran). *Women's Strategic Studies*, ۱۹(۷۰), ۱۱۱-۱۳۰. (In Persian)
- Gautam, S. & Jeong, H. S. (۲۰۱۹). Intimate partner violence in relation to husband characteristics and women empowerment: Evidence from Nepal. *Journal of Environmental Research and Public Health*. ۱۶(۰), ۱-۲۱.

- Giddens, A. (۲۰۱۳). *The Giddens reader*. Translated by Chavoshian. Phoenix Publications. (In Persian)
- Habermas, J. (۲۰۱۰). *The theory of communicative action*. Translated by Kamal Poladi. Tehran: Iran Newspaper, Publishing House. (In Persian)
- Hairat A., Fatehizadeh, M., Ahmadi A., Etemadi, A. & Bahrami, F. (۲۰۱۴). The role of couple lifestyle dimensions in predicting marital adjustment. *Journal of Women and Society*, ۰(۲), ۱۴۰-۱۰۸. (In Persian)
- Jahangiri, J. & Afrasiabi, H. (۲۰۱۱). Study of Shiraz families about a toleration, factors and consequences. *Journal of Applied Sociology*, ۲۲(۳), ۱۰۳-۱۷۰. (In Persian)
- Jalaeian Bakhshande, V., Ghasemi, V. & Iman, M. (۲۰۱۸). The development and measurability of social tolerance scale based on structuration theory of Giddens in Isfahan. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, ۷(۱۲), ۱۳۰-۱۶۰. (In Persian)
- Javadi, B., Afrooz, G. A., Hosseinian, S. & Lavasani, M. (۲۰۱۶). Teaching communication skills and emotional interactions in the context of religious values and its effectiveness on emotional interactions between couples in the family. *Fifth Conference on the Iranian Islamic Model of Progress*. (In Persian)
- Khalili, E. (۲۰۱۴). Women's economic empowerment. International Conference on Management and Economics in the ۲۱st Century. (In Persian)
- Khojasteh Mehr, R., Datli Bagi, M. & Abbaspour Z. (۲۰۱۸). Examining the tolerance model with islamic approach in the context of marital life. *Journal of Family Psychology*, ۰(۱), ۰۷-۷۰. (In Persian)
- Klasen, S. (۲۰۱۸). The impact of gender inequality on economic performance in developing countries. *Annual Review of Resource Economics*, ۱۰(۱), ۷۷۹-۲۹۸.
- Kulk, L., Walfishch, S. & Liberman, G. (۲۰۱۶). Spousal conflict resolution strategies and marital relations in late adulthood. *Personal Relationships*, ۲۳(۳), ۴۰۶-۴۷۴.
- Laszlo, S., Grantham, K., Oskay, E. & Zhang, T. (2۰۲۰). Grappling with the challenges of measuring women's economic empowerment in intrahousehold setting. *World Development*, ۱۳۲(C), ۱-۴۹.

- Lawson, D. W., Schaffnit, S. B. Hassan, A. & Urass, M. (۲۰۲۱). Shared interests or sexual conflict? Spousal age gap, women's wellbeing and fertility in rural Tanzania. *Evolution and Human Behavior*, ۴۲(۲), ۱۶۰-۱۷۰.
- Li, P. F. & Wickrama, K. A. S. (۲۰۱۴). Stressful life events, marital satisfaction, and marital management skills of Taiwanese couples. *Family Relations*, ۶۳(۲), ۱۹۳-۲۰۰.
- Malhatra. A., Schular, S. R. & Boender, C. (۲۰۰۲). Measuring womans empowerment as a variable in internatinal development. *The World Bank, Washington DC*.
- Masoudi Asl, S. & Rad, F. (۲۰۱۶). Marital discord and its related social factors. *Journal of Sociology Studies*, ۸(۳۱), ۴۷-۶۸. (In Persian)
- Miedema, S. S., Stwe, S. & Kyaw, A. T. (۲۰۱۶). Social inequalities, empowerment, and womens transitions into abusive marriages: A case study from Myanmar. *Gender & Society*, ۳۰(۴), ۶۷۰-۶۹۴.
- Mohammadi, S. B. (۲۰۱۰). Traditional model of power structure in some iranian families. *Pazhuheshnameh-ye Zanan (Women's Studies)*, ۰(۲), ۱۱۱-۱۳۷.
- Niazi, M. & Nasrabadi, M. (۲۰۰۹). Empowerment based on social capital strategy. *Journal of Tadbir*, ۲۰۳. (In Persian)
- Panda ,U. K. (۲۰۱۱). Role conflict, stress and dual career couples: An empirical study. *The Journal of Famly and Welfare*, ۰۷(۲), ۲۲-۸۸.
- Roohi, A., Jazayeri, R., Fatehizadeh, M. & Etemadi, O. (۲۰۱۸). Avoidant personalities in marital interactions: A qualitative study. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*, ۷(۱), ۲۲-۸۷. (In Persian)
- Safiri, K. (۲۰۰۷). Women and university education. *Journal of the Faculty of Literature and Humanities*, ۱۰(۰۶-۰۷), ۱۰۱-۱۱۷. (In Persian)
- Scanlon, T. M. (۲۰۰۳). *The difficulty of tolerance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Segalen, M. (۲۰۰۱). *Historical anthropology of the family (Themes in the Social Sciences)*. Translated by Eliyasi. Tehran: Publication Markaz.
- Seidman, S. (۲۰۱۰). *Contested knowledge: Social theory today*. Publication: Ney. (In Persian)

- Sen, A. K. (۲۰۱۲). Development as freedom. Translated by Movaseghi. Publication: Tehran University. (In Persian)
- Shahid, H. & Shahid, W. (۲۰۱۶). A study on tolerance role in marital satisfaction. *The Journal of Social Studies*, ۲(۶), ۱۳-۲۶.
- Steel, L. & Kid, W. (۲۰۰۹). Skills sociology of the family. Translated by Fariba Seydan and Afsaneh Kamali. First Edition Publisher Al-Zahra University.
- Taqwa, N., Sabbagh, S. & Nasiri, H. (۲۰۱۰). Comparison of marital adjustment of employed and non-employed women and related factors in Mahabad. *Sociological Studies*, ۳(۹), ۵۳-۶۸. (In Persian)
- Tavasoli, G. A. (۲۰۱۴). Soualogical theories. Publications: Samt. (In Persian)
- Thanaggee, M., Janbozorgi, M. & Mahdavian, A. (۲۰۱۲). Relationship between marital satisfaction and communication patterns of couples. *Studies in Islam and Psychology*, ۵(۹), ۵۷-۷۷. (In Persian)
- Van Damme, M. & Dykstra, P. (۲۰۱۸). Spousal resources and relationship quality in eight European countries. *Community, Work & Family*, ۲۱(۵), ۵۴۱-۵۶۳.
- Zare, B. & Safyari Jafarabad, H. (۲۰۱۵). The study of marital satisfaction and its determinants on married women and men in Tehran city. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۳(۱), ۱۱۱-۱۴۰. (In Persian)

مقاله پژوهشی

رابطه توانمندی زنان و مدارای زناشویی زنان متأهل شهر
تهرانشراره مهدیزاده^۱ملیحه عابدی^۲

چکیده

دوام و سلامت نظام خانواده در گرو رفتار مداراجویانه هم‌سران است. از سویی، زنان نسبت به گذشته توانمندتر شده و این می‌تواند رفتار مداراجویانه آنان را در زندگی زناشویی تحت تأثیر قرار دهد. اما، در این باره خلأ معرفتی وجود دارد و این انگیزه‌ای شد تا پژوهش حاضر به بررسی تأثیر توانمندی زنان بر مدارای زندگی زناشویی بپردازد. برای این منظور، تعداد ۳۸۴ نفر از زنان متأهل ساکن مناطق ۲، ۸ و ۱۹ شهر تهران به‌صورت خوشه‌ای به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه از آنها گردآوری شد و با نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. نتایج حاصله نشان داد متغیر مستقل (توانمندی زنان) بر متغیر وابسته (مدارای زناشویی) تأثیر معناداری دارد. همچنین، مهارت ارتباطی به‌عنوان یکی از متغیرهای میانجی، بر رابطه متغیر وابسته و مستقل به‌طور معناداری تأثیر دارد. به این صورت که افزایش توانمندی زنان، مهارت‌های ارتباطی آنها را بیشتر نموده و این مدارای آنها در زندگی زناشویی را افزایش داده است. به‌علاوه، رفتار مداراجویانه در زندگی زناشویی تحت تأثیر پایگاه

^۱ دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

Sh.mehdizadeh@alzahra.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

nh.abedi65@gmail.com

* مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دفاع شده در دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه

الزهراء تحت عنوان «رابطه توانمندی زنان و مدارای زناشویی (مطالعه موردی زنان متأهل شهر تهران)» می‌باشد.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

اجتماعی و اقتصادی خانواده قرار دارد. در نهایت، رفتار مداراجویانه در زندگی زناشویی به معنی پذیرش تفاوت‌ها در روابط زوجین است که با سن زنان و طول مدت ازدواج رابطه معکوس و معناداری دارد و در اوایل ازدواج بیشتر است.

واژگان کلیدی

مدارای زناشویی، توانمندی زنان، مهارت ارتباطی، زندگی زناشویی، برابری قدرت.

مقدمه و بیان مسئله

خانواده به‌عنوان مهم‌ترین نهاد اجتماعی که مبتنی بر روابط متقابل اجتماعی به‌وجود آمده، در فرهنگ ایرانی-اسلامی جایگاه والایی دارد. زیرا، مهد پرورش و تربیت نسل‌هاست. خانواده نیز در عام‌ترین تعریف، از رابطه بین یک زن و مرد به‌عنوان همسر به‌وجود می‌آید. زن و مردی که با حفظ استقلال نسبی خود، ناچار به پذیرش تفاوت‌های یکدیگر و سازگاری‌اند. بنابراین، خانواده بر این حقیقت استوار است که مردان و زنان مکمل یکدیگرند. لذا با ایجاد رابطه و پیوند بین دو فرد بر مبنای تفاوت‌ها آغاز می‌شود. از این‌رو، مدارا به معنای پذیرش و توانایی تحمل تفاوت‌ها برای رسیدن به تفاهم متقابل در روابط زناشویی نقش تعیین‌کننده‌ای دارد (اندرسون^۱، ۲۰۱۳: ۲۷۷).

اما، آمارها نشان می‌دهد انواع تنش و برخورد بین اعضای خانواده -به‌ویژه همسران- در سال‌های اخیر در جامعه ایران افزایش یافته و بعضاً به وقوع منجر گردیده است. به‌نحوی که در کلان‌شهر تهران در سال‌های اخیر به ازای هر سه ازدواج، تقریباً یک طلاق ثبت شده که در تاریخ ثبت احوال ایران بی‌سابقه است. از جمله، در سال ۹۸ تعداد ۱۷۴ هزار و ۸۳۱ طلاق ثبت شده که بیشترین میزان آن بر حسب طول مدت ازدواج مربوط به بازه زمانی ۱ تا ۲ سال و کمترین میزان آن مربوط به بازه زمانی ۲۱ تا ۲۹ سال است (به نقل از سازمان ثبت احوال، ۱۳۹۸). این افزایش آمار طلاق طی سال‌های اخیر می‌تواند مؤید آن باشد که رفتار مداراجویانه و پذیرش تفاوت‌ها و رسیدن به تفاهم دوطرفه در حل اختلافات بدون ظلم به یکی از طرفین در زندگی

^۱. Anderson

زناشویی بسیاری از خانواده‌های ایرانی رنگ باخته است (داتلی بیگی، ۱۳۹۶؛ بیاتی و همکاران، ۱۳۹۶ و جهانگیری و افراسیابی، ۱۳۹۰). حال آن‌که برخورداری از مهارت ارتباطی و سطحی از مدارا با کمک به پذیرش تفاوت‌ها و ایجاد تفاهم بیشتر بین همسران سبب حل بسیاری از مشکلات و افزایش رضایت از زندگی زناشویی و کاهش اطلاق می‌گردد (پی فن^۱، ۲۰۱۴). البته، منظور از مدارا، پذیرش و تأیید مردم از جان و دل یا به اجبار نیست. بلکه نوعی توافق دوجانبه است که تاب‌آوری در برابر تفاوت‌ها را افزایش می‌دهد (اسکانون^۲، ۲۰۰۳). این در صورتی است که در فرهنگ سنتی ایران، مدارا بیشتر به معنای عدم اعتراض تحت هر شرایطی (به تعبیر عامیانه سوختن و ساختن) است که می‌تواند نارضایتی از زندگی زناشویی را افزایش دهد و به طلاق منجر شود.

از سویی، یک طرف بحث زندگی زناشویی، زنان هستند که با افزایش ورود آنان به عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی، فرهنگی و سیاسی طی سال‌های اخیر، زندگی آنان شاهد تغییرات زیادی بوده و این بر زندگی زناشویی و روابط آنها با همسران بی‌تأثیر نمی‌باشد. از جمله، این‌که زنان به لحاظ فکری، تحصیلی و اقتصادی نسبت به قبل توانمندتر شده‌اند. یعنی ظرفیت و توانایی آنها برای انتخاب‌های موثر و سپس تغییر و تبدیل انتخاب‌های مذکور به کنش‌ها و نتایج مطلوب افزایش یافته (آلسوپ و ناین^۳، ۲۰۰۶: ۱۰) و این تغییرات همراه با جنبش‌های آزادی‌خواهانه زنان و گسترش روابط اجتماعی خارج از خانه به‌طور چشم‌گیری نوع زندگی زنان و نظر آنان نسبت به نقش خود در خانواده و اجتماع را دگرگون ساخته است (استیل و کید^۴، ۱۳۸۸). این افزایش توانمندی، پویایی جنسیتی درون خانگی را تغییر داده و زنان را قادر ساخته تا هنگامی که مورد خشونت همسران واقع می‌شوند، مقابله موثرتری داشته باشند (گائوتام و جیونگ^۵، ۲۰۱۹). هرچند، مردان در کشورهای کم درآمد با توجه به تنوع تجربیات و هویت خود، طیف

^۱. Pei-Fen Li

^۲. Scanlon

^۳. Alsop & Nain

^۴. Steel & Kid

^۵. Gautam & Jeong

وسیع‌تری از نگرش‌ها را نسبت به توانمندی زنان ابراز کرده‌اند و برخی از آنها تغییر هنجارهای جنسیتی را پذیرفته‌اند و نقش برابری طلبانه زنان را فرصتی برای پیشرفت خانواده می‌دانند. اما، برخی از مردان از توانمندی زنان احساس نارضایتی می‌کنند آن را تهدیدی برای هویت خود تفسیر می‌کنند (اکتر و فرانسیس تان^۱، ۲۰۲۱: ۹۱۰).

لذا، لزوم حفظ مطلوب رابطه زن و شوهر در تحکیم نهاد خانواده که با رابطه زن و مرد آغاز می‌شود، ایجاب می‌کند تأثیر توانمندی زنان و افزایش قدرت چانه‌زنی و مهارت‌های ارتباطی آنها بر روابط درون خانواده بررسی گردد (کلاسن^۲، ۲۰۱۸: ۲۸۰). به‌ویژه، در جامعه ایران که طی سال‌های اخیر شاهد تغییرات زیادی در زندگی زناشویی بوده و خواسته یا ناخواسته به توانمندتر شدن زنان منجر شده است، بررسی این موضوع دوچندان اهمیت دارد. در این راستا، پژوهش به دنبال کشف رابطه توانمندی زنان و مدارای زناشویی است. زیرا، طبق تعاریفی که ارائه شد، برقراری رابطه بر مبنای مدارای یک نوع توانایی است و با افزایش توانمندی زنان انتظار می‌رود رفتار مداراجویانه و برقراری رابطه با کیفیت در زندگی زناشویی تقویت شود.

پیشینه تجربی

دربا و شاهمرادی (۱۳۹۹) رابطه جرأت‌ورزی، ابرازگری هیجانی و رضایت زناشویی را با میانجی‌گری کیفیت زندگی در زنان ورزشکار و غیر ورزشکار بررسی نموده و نشان دادند مدل مورد نظر برازش مناسبی دارد و کیفیت زندگی بین جرأت‌ورزی و ابرازگری هیجانی با رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای دارد. همچنین، رضایت زناشویی زنان ورزشکار به‌طور معناداری بیشتر از رضایت زناشویی زنان غیر ورزشکار است. این نتایج بیانگر اهمیت متغیرهای مرتبط با رضایت زناشویی و تأثیر فعالیت‌های ورزشی بر روابط زناشویی زنان است.

فرجی پاک و همکاران (۱۳۹۹) با روش فراتحلیل به مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل پرداخته‌اند. به این صورت تعداد ۴۷ تحقیق انجام شده بین سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۶

^۱. Akter & Francis-Tan

^۲. Klasen

بررسی و با استفاده از ملاک‌های درون‌سنجی، تعداد ۱۸ اثر انتخاب شد. یافته‌ها نشان داد، اندازه اثر ترکیبی در مدل اثرات ثابت ۰/۱۸۰ و در مدل اثرات تصادفی ۰/۲۸۲ بوده است. نتیجه آن که اشتغال زنان در رضایت زناشویی تأثیر مثبت معناداری دارد.

روحی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان دادند ویژگی‌های خودشکن و دیگرشکن افراد از یک سو منجر به آسیب رسیدن به خود آنها می‌شود. از سوی دیگر، سبب تعاملات سرد در روابط زناشویی می‌شود که نارضایتی زناشویی و کاهش کیفیت زناشویی از پیامدهای آن است. در نتیجه، شناسایی این ویژگی‌ها منجر به شکل‌گیری راهکارهای نوین در جهت تعدیل و مدیریت این ویژگی‌ها و متعاقب آن بهبود تعاملات و افزایش کیفیت زناشویی خواهد شد.

فتحی و آزادیان (۱۳۹۶) به بررسی تأثیر عوامل جمعیت‌شناختی بر رضایتمندی از زندگی زناشویی در زوجین ۳۵-۵۵ ساله پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان داد رضایت زناشویی با متغیرهای سن ازدواج، سطح درآمد همسر، سطح تحصیلات فرد و سطح تحصیلات همسر رابطه مستقیم و معناداری دارد و با متغیرهای تفاوت سنی همسران رابطه معکوس و معناداری دارد. نتایج رگرسیونی نشان نیز داد متغیرهای جمعیت‌شناختی در رضایت زناشویی مؤثرند و ۳۳/۵ درصد از تغییرات رضایت زناشویی را تبیین می‌کنند.

جوادی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی در بستر ارزش‌های دینی و اثربخشی آن بر تعاملات احساسی زوجین در خانواده پرداخته‌اند. نتایج نشان داد آموزش مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی با رویکرد آموزه‌های دینی جهت افزایش صمیمیت زوجین کاربردی است و می‌تواند در تقویت نهاد خانواده مؤثر باشد.

زارع و صفیاری جعفرآباد (۱۳۹۴) عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی زناشویی را در زنان و مردان متأهل شهر تهران مورد مطالعه قرار داده و نشان دادند رضایت از زندگی زناشویی با میزان عشق و علاقه، طول مدت زندگی زناشویی، اختلاف سنی زوجین، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، میزان تحصیلات زوجین رابطه معناداری دارد. اما، رابطه معناداری بین رضایت از زندگی

زناشویی و دیگر متغیرهای مستقل شامل استفاده از رسانه‌ها، تحصیلات همسان زوجین، میزان درآمد خانواده و وضعیت اشتغال زنان متأهل (شاغل و خانه‌دار) مشاهده نشد. سرانجام، نتایج رگرسیون چندمتغیره نشان داد که تنها متغیر مستقل باقیمانده در معادله یعنی میزان عشق و علاقه زوجین به یکدیگر در حدود ۴۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

بلالی و همکاران (۱۳۹۴) عوامل موثر بر تضاد نقش‌های زنان و رابطه آن با تعارضات خانوادگی در شهر همدان را مورد مطالعه قرار داده‌اند. نتایج نشان داد تعارضات مالی در میان انواع دیگر تعارض (جنسی و خانوادگی) وفور بیشتری دارد. جامعه‌پذیری جنسیتی (با ابعاد تقسیم کار جنسیتی، نقش مادری، نوع نگرش زن و شوهر به اشتغال زنان و همچنین میزان باورمندی زنان به کلیشه‌های جنسیتی)، رابطه مثبت و مستقیم با تجربه تضاد نقش در زنان دارد و تضاد نقش نیز عامل موثری در تجربه تعارضات خانوادگی زنان مورد تحقیق است.

تقوی و همکاران (۱۳۹۲) با بررسی مقایسه سازگاری زناشویی زنان شاغل و غیر شاغل و عوامل مرتبط با آن در شهر مهاباد نشان دادند میزان سازگاری زناشویی زنان شاغل در مقایسه با زنان غیر شاغل بیشتر است.

لاسون و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر سطح رفاه زنان، سن زوجین و تمایل آنها به باروری بر رابطه زناشویی در کشور تانزانیا پرداخته‌اند، و این‌که آیا رابطه زناشویی بر مبنای علایق مشترک است یا صرفاً جنسی است؟. نتایج نشان داد تفاوت سنی بر نوع رابطه تأثیر دارد. زنان با همسران بزرگتر از خودشان رابطه صمیمی‌تر برقرار می‌کنند و مردان نیز با زنان کوچکتر از خود رابطه جنسی مطلوب‌تر دارند. همچنین، داشتن سطحی از رفاه در زنان، آنها را به ازدواج با مرد جوانتر از خود متمایل می‌کند.

لاسزلو و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی چالش‌های توانمندی اجتماعی و اقتصادی زنان و قدرت چانه‌زنی در خانه با کیفیت روابط پرداخته‌اند. نتایج نشان داد

^۱. Lawson et al

^۲. Laszlo et al

توانمندی‌های ظاهری چون درآمد، قدرت اجتماعی به صورت مستقیم و برخی عوامل مانند تحصیلات به صورت غیرمستقیم بر سطح روابط زناشویی و کیفیت آن تأثیر دارد.

ون دامم و دیکسترا^۱ (۲۰۱۸) تأثیر منابع در اختیار همسران بر کیفیت روابط زناشویی را بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد سطح تحصیلات زنان و میزان دسترسی به منابع بر کیفیت زندگی زناشویی تأثیر معناداری دارد. تمایل زنان به ماندن در روابطی که به برابری اهمیت می‌دهد، بیشتر است. همچنین، زوج‌هایی که سطح تحصیلات و درآمد بالاتری دارند فشار روانی کمتری تجربه می‌کنند و رابطه ماندگارتری دارند. اما، در جوامعی که سطح چانه‌زنی زنان پایین‌تر است و رفاه کمتری را تجربه می‌کنند، تمایل به ترک رابطه بیشتر است.

کولیک و همکاران^۲ (۲۰۱۶) اختلاف در راهبردهای حل و فصل تمایزات دوجانبه همسران در اواخر بزرگسالی در بین ۷۶ زوج متأهل را با استفاده از تجزیه و تحلیل مدل وابستگی همسران به یکدیگر مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های آنها نشان داد زوجین به وابستگی دوجانبه با همسر خود تمایل بیشتری دارند. درحالی که تسلط و اجتناب از زورگویی کمترین اثر را داشتند. علاوه بر این، وابستگی بیشتر به توضیح ارزیابی زندگی زناشویی کمک می‌کند. زوجین با روابط مبتنی بر تفاهم دوجانبه، آرامش بیشتری در زندگی تجربه می‌کنند.

مرور پژوهش‌های پیشین نشان داد که این مطالعات بیشتر بر بررسی اثر انفرادی عوامل مختلف اجتماعی بر خانواده و روابط زوجین تمرکز داشته‌اند. همچنین، ابعاد توانمندی زنان از جمله شاغل بودن یا نبودن، مهارت ارتباطی و قدرت چانه‌زنی زنان به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. اما، بررسی تأثیر توانمندی زنان به عنوان فرایندی که همزمان ظرفیت‌های مختلفی را می‌آفریند از مجرای رفتار مداراجویانه بر روابط زناشویی در این مطالعات مغفول مانده و پژوهش حاضر با هدف پوشش این شکاف تحقیقاتی شکل گرفته است. به عبارتی، در این تحقیق، جنس رابطه زناشویی مبتنی بر مدارا مدنظر است.

^۱. Van Damme & Dykstra

^۲. Kulik et al

چارچوب نظری

الیزابت بات، درجه تفکیک نقش‌های زن و مرد را با میزان تراکم شبکه‌ای که زوجین بیرون از خانه دارند، همبسته می‌داند. او این امر را در قالب فشارهای فرهنگی تبیین می‌کند. وقتی که شبکه متراکم است، اعضای شبکه به نوعی وفاق مشترک در مورد هنجارها دست می‌یابند و برای تبعیت از آنها به اعمال فشار اجتماعی غیر رسمی دست می‌زنند. این اشخاص دارای ارتباطات متعدد با یکدیگر هستند و به همیاری متقابل گرایش دارند (سگالن^۱، ۱۳۸۰).

به اعتقاد بات، روابط اجتماعی کلیه خانواده‌ها در جامعه حالت شبکه دارد؛ یعنی هر خانواده با تعدادی از افراد جامعه در تماس است. اما شبکه روابط بعضی خانواده‌ها پراکنده است و چگونگی تقسیم نقش‌های خانوادگی به نوع شبکه اجتماعی خانواده بستگی دارد. تحقیقات بات در رابطه با تقسیم نقش و روابط درون خانواده نشان از دو الگوی روابط خانوادگی دارد، که این روابط به رابطه زوجین با محیط اجتماعی و حمایت‌های شبکه‌های اجتماعی وابسته است. در الگوی اول زوجین هر یک نقش خود را به تنهایی ایفا می‌کند، هر کس در حیطه وظایف خود عمل می‌کند. زن و شوهر زیر یک سقف زندگی می‌کنند، اما علایق و سرگرمی‌های متفاوت و همچنین حیطه عمل و مسئولیت متفاوت دارند. در الگوی دوم، همسران اکثر وظایف را مشترک انجام می‌دهند و در تصمیم‌گیری‌های مهم با یکدیگر مشورت می‌کنند (اعزازی، ۱۳۹۴). بنابراین زوجینی که به‌طور مستقل نقش خود را ایفا کنند نسبت به زن و شوهرهایی که در زندگی مشارکت دارند، روابط چندان صمیمی ندارند. منافع، فعالیت‌ها و سرگرمی‌های مشترک سبب همدلی و هم‌فکری در بین زوجین می‌شود.

یکی از صاحب‌نظرانی که در مقوله کنش ارتباطی مفهوم دوگانگی ساختاری را به‌کار می‌گیرد، گیدنز^۲ است. از نظر گیدنز حیات اجتماعی نه صرفاً مجموعه‌ای از کنش‌های فردی است و نه مجموعه‌ای از ساختارهای اجتماعی، بلکه فرایندی است که مفهوم کلیدی آن عمل اجتماعی به‌شمار می‌آید و دارای جنبه عاملانه و ساختاری است. این دوگانگی در ساختارها در کلیه کنش‌های افراد موثر است. ازدواج و رابطه زناشویی نیز به نوعی کنش اجتماعی است که از این

^۱. Segalen

^۲. Giddens

قاعده مستثنی نیست. در ذهن تمامی افراد جامعه ازدواج نمادی است از یکی شدن زن و مرد در یک زندگی، اندیشه‌ها و هنجارها طی کنش متقابل فعال شده که در تعاملات تعبیر و تفسیر می‌شوند. افرادی که با هم کنش متقابل بیشتری دارند، معمولاً در ازدواج شرایط بهتری خواهند داشت (توسلی، ۱۳۹۲). با حضور زنان در عرصه‌های مختلف و تغییرات در سبک زندگی آنها، روابط قدرت درون خانواده‌ها تغییر کرده و به سمت برابری پیش رفته است. توزیع برابر قدرت، میان همسران بر پایه تعامل و همفکری، می‌تواند به کنش ارتباطی مداراجویانه منجر شود.

ساختارها خودشان را از طریق کنش‌های عاملیت ابراز می‌کنند و در فرآیند بازاندیشانه عاملیت و ساختار است که بستری برای وضعیت مدارا فراهم شده و رفتار مداراجویانه تولید و باز تولید می‌شود. آنچه که این رابطه‌ی پویای بین عاملیت و ساختار را ایجاد می‌کند آگاهی است. آگاهی از منابع خود و دیگری، بسترساز مدارا است. به عبارت دیگر، آگاهی از انتظارات ساختار از عاملیت و عاملیت از ساختار به همراه هم‌سازی عاملیت و ساختار، بسترساز کنش مداراجویانه است. اگر عاملیت و ساختار با هم هم‌سازی داشته باشند، مدارای اجتماعی به منصفه ظهور می‌رسد (جلایان بخشنده و همکاران، ۱۳۹۶). عاملان یک کنش (زن و شوهر در رابطه زناشویی) نقش بسزایی در حفظ ساختار (زندگی زناشویی مداراجویانه) دارند.

عشق سیال که مورد بحث گیدنز است به دنبال تحقق برابری فرصت‌های زن و مرد در دسترسی به فرصت‌های اجتماعی با یک رابطه عاطفی است و پویایی، اعتماد و تعادل در قدرت از نتایج آن است (گیدنز، ۱۳۹۲). تغییرات ساختار اجتماع و موقعیت زنان منجر به برابری قدرت و افزایش مهارت ارتباطی زنان شده که این موارد از نظر گیدنز بر الگوی روابط درون خانواده (از جمله مدارا) مؤثر است. در این پژوهش از نظریات گیدنز در مورد برابری قدرت و رضایت از رابطه ناب و همچنین اثرات توانمندی بر برابری خواهی استفاده شده است.

از دیدگاه آلسوپ و ناین (۲۰۰۵) توانمندی تحت تأثیر دو عامل عاملیت و ساختار فرصت‌ها است. عاملیت به معنای توانایی یک کنشگر برای انتخاب معنادار است. به عبارتی، در اینجا کنشگر توانایی تصور گزینه‌های گوناگون و انتخاب از بین آنها را دارد. بانک جهانی برای سنجش توانمندی، ظرفیت‌هایی را به عنوان شاخص‌های عاملیت در نظر گرفته است. این ظرفیت‌ها

می‌تواند شامل ظرفیت‌های اقتصادی (شغل، درآمد، توانایی کسب شغل)، ظرفیت اجتماعی (تحصیلات، روابط اجتماعی، ارتباطات)، ظرفیت فرهنگی (سطح اطلاعات، مطالعه)، ظرفیت روانی (داشتن اعتماد به نفس، کنترل روانی بر خود و دیگران) باشند. در اختیار داشتن یک ظرفیت می‌تواند بر ظرفیت دیگر تأثیرگذار باشد. ساختار فرصت عبارت است از بافت رسمی و غیر رسمی که کنشگر در درون آن دست به کنش می‌زند. که شامل آداب و رسوم، قوانین، مقررات، چارچوب‌های تنظیم‌کننده و هنجارهای حاکم بر رفتار مردم هستند (آلسوپ و ناین، ۲۰۰۵). زنان توانمند با دسترسی به ظرفیت‌های متعدد، توسعه وجودی یافته و قدرت انتخاب‌شان افزایش می‌یابد، لذا می‌توانند ارتباطات خود را کنترل کنند و با به‌دست آوردن ظرفیت‌های روانی، مهارت‌های ارتباطی خود را افزایش دهند. از طرفی، با به‌دست آوردن ظرفیت اجتماعی و اطلاعاتی ادراک خود از موقعیت‌های اطراف بالاتر ببرند. البته، سطح توانمندی زنان در هر یک از ظرفیت‌های فوق به بافت فرهنگی خانواده و شرایط موجود در آن بستگی دارد.

در نظریه کنش ارتباطی، هابرماس^۱ معتقد است کنشگران برای رسیدن به درک مشترک از طریق استدلال، وفاق و همکاری با یکدیگر ارتباط متقابل برقرار می‌کنند (سیدمن^۲، ۱۳۹۵). درک متقابل از طریق گفتگوی متقابل، مقدمه رسیدن به یک زبان مشترک است. شرایط گفتگو زمانی به‌وجود می‌آید که کنش ارتباطی حضور داشته باشد و کنشگران در فضایی به دور از تنش نظرات خویش را مبادله کنند (هابرماس، ۱۳۹۴). خشونت و برخورد غیر منطقی، به رابطه لطمه‌های جبران‌ناپذیری وارد می‌کند، گفتگو و تعامل منطقی سبب ایجاد کنش ارتباطی مسالمت‌آمیز و مداراجویانه می‌شود. گفتگو، به فهم انگیزه کنش طرف مقابل کمک می‌کند و همین رسیدن به درک و فهم منجر به پذیرش تفاوت‌ها می‌شود و در نهایت بدون درگیری و خشونت رابطه و کنش تداوم می‌یابد. در پژوهش حاضر، این رویکرد در بحث از گفتگو و تعامل مسالمت‌آمیز در روابط و کنش‌ها مورد نظر است.

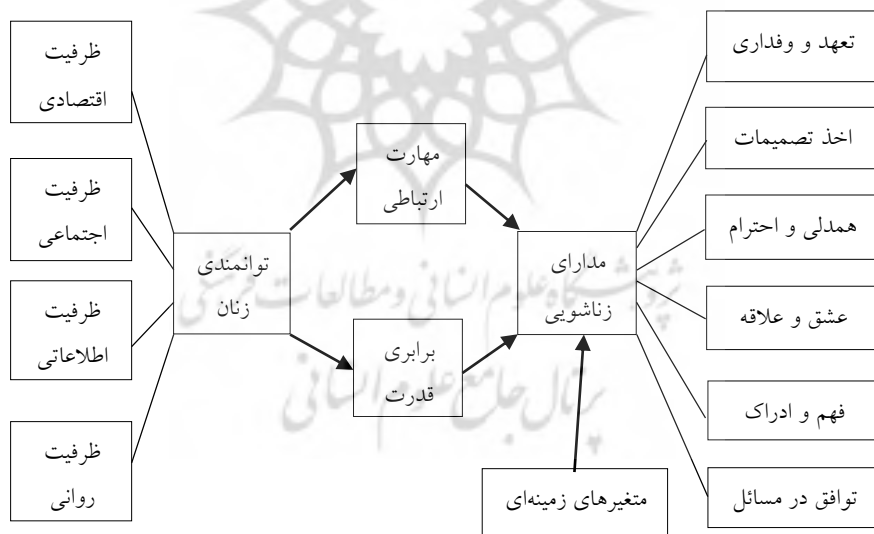
بورديو با استفاده از مفاهیمی مانند منش، ارتباط و میدان سعی دارد اصول رفتار انسانی را آشکار سازد. نکته مهم دیگر موقعیت کنشگران است. در واقع موقعیت، حلقه واسط میان منش و میدان است که با توسل به آن این نظریه شکل می‌گیرد. موقعیت کنشگران وابسته به سرمایه

^۱. Habermas

^۲. Seidman

آن‌هاست. بنابر مقدار و نوع سرمایه‌ای که دارند جایگاه‌شان در فضای میدان طبقات اجتماعی، میدان قدرت، میدان روشن فکری و میدان تولید فرهنگی شکل می‌گیرند (بورديو^۱، ۱۳۹۲). یکی از عواملی که بر روی کنش و ارتباطات تأثیر دارد، موقعیت و منش کنشگران است. افراد با به‌دست آوردن مهارت‌های ارتباطی بهتر به درک و مفاهمه از آن‌چه در یک کنش رخ می‌دهد می‌رسند. با دسترسی به سرمایه‌های اجتماعی و حضور در میدان‌های اجتماعی و تعامل با افراد مختلف درک بهتری از وجود تفاوت بین افراد پیدا می‌کنند. به نظر بورديو میدان‌ها و فضاهای ساختاریافته، جایگاه‌هایی هستند که می‌توانند مستقل از ویژگی‌های اشغال‌کنندگان این جایگاه‌ها، مورد تحلیل قرار گیرند و تا حدودی تعیین‌کننده ویژگی‌های آنان باشند. میدان‌ها ممکن است مربوط به سرمایه‌هایی چون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشد (همان).

مدل مفهومی پژوهش

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

^۱. Bourdieu

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه کلی

۱. توانمندی زنان با مدارای زناشویی رابطه معناداری دارد.
۲. ابعاد توانمندی زنان با مدارای زناشویی رابطه معناداری دارد.

فرضیه‌های جزئی

۱. توانمندی زنان با مهارت ارتباطی آنان رابطه معناداری دارد.
۲. توانمندی زنان با برابری قدرت در خانواده رابطه معناداری دارد.
۳. داشتن مهارت ارتباطی زنان با مدارای زناشویی رابطه معناداری دارد.
۴. برابری قدرت در خانواده با مدارای زناشویی رابطه معناداری دارد.
۵. متغیرهای زمینه‌ای با مدارای زناشویی رابطه معناداری دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پیمایشی است. از آنجا که با هدف بررسی رابطه توانمندی زنان و مدارای زناشویی انجام شده، جامعه آماری مورد نظر شامل تعداد ۲۸۰۲۲۶۱ نفر زنان متأهل شهر تهران بر اساس آخرین سالنامه آماری مرکز آمار ایران است. از بین مناطق شهر تهران سه منطقه به صورت تصادفی شامل منطقه ۲ از طبقه بالا، منطقه ۸ از طبقه متوسط و منطقه ۱۹ از طبقه پایین انتخاب شده‌اند. در درون هر طبقه اعضا به صورت تصادفی انتخاب گردیده‌اند. با توجه به محاسبات و با $p=0/05$ و سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه برابر با ۳۸۴ نفر با استفاده از فرمول کوکران تعیین شد. جهت اطمینان از این که پرسشنامه‌های بی پاسخ نتایج را دچار اریب نکند، پرسشنامه‌های مازاد نیز به حجم نمونه اضافه شدند و نهایتاً ۴۰۰ پرسشنامه تحلیل شد.

به منظور توزیع مناسب نمونه در بین مناطق با توجه به تعداد زنان متأهل هر منطقه تناسب گرفته شد. جدول زیر تعداد نمونه در هر منطقه را نشان می‌دهد.

جدول ۱. تناسب توزیع حجم نمونه در مناطق

حجم نمونه	درصد	جمعیت	
۱۹۲	۵۰	۲۲۶۶۶۳	منطقه ۲ (طبقه بالا)
۱۱۹	۳۱	۱۴۱۹۷۵	منطقه ۸ (طبقه متوسط)
۷۳	۱۹	۷۸۶۳۱	منطقه ۱۹ (طبقه پایین)
۳۸۴	۱۰۰	۴۴۷۲۶۹	جمع

منبع: یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از پرسشنامه محقق‌ساخته برای گردآوری داده‌ها استفاده شد و گویه‌های آن در سطح اندازه‌گیری طیف لیکرت شامل سه گزینه کم، متوسط و زیاد طراحی شد. برای پاسخ‌ها امتیاز به ترتیب از (۱) کم تا (۳) زیاد در نظر گرفته شد. در این پرسشنامه ۱۸ گویه به سنجش شاخص مدارای زناشویی به عنوان متغیر وابسته اختصاص یافت. با استفاده از نظریات مرتبط با کنش‌های ارتباطی به ارتباطات زناشویی پرداخته شد که مقولات آن شامل تعهد و وفاداری، اخذ تصمیمات مشترک، همدلی و احترام متقابل، عشق و علاقه، فهم و درک و توافق در مسائل هستند. ۱۲ گویه به سنجش توانمندی زنان شامل ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی، اطلاعاتی و روانی اختصاص پیدا کرد. سنجش متغیرهای مهارت ارتباطی و برابری قدرت نیز با ۱۰ گویه انجام شد. همچنین برای سنجش پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده سؤالاتی از تحصیلات زوجین، درآمد خانوار، شغل، نوع مسکن و خودرو پرسیده شده که در نهایت با استانداردسازی کد پاسخ‌ها، شاخص پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده ساخته شد. پس از گردآوری اطلاعات، داده‌ها در نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

آزمون مقدماتی، در یک نمونه ۴۰ نفری انجام شد و پایایی پرسشنامه و تک تک متغیرها با استفاده از آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفت که نتایج به شرح جدول زیر نشان داد ضریب آلفای پرسشنامه ۰/۸۵۳ درصد است.

جدول ۲. نتایج ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرها و مؤلفه‌ها

ضریب الفای کرونباخ	مؤلفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	متغیرها
۰/۷۴۰	ظرفیت اقتصادی	۰/۷۴۵	متغیر مستقل (توانمندی زنان)
۰/۶۷۳	ظرفیت اجتماعی		
۰/۷۵۸	ظرفیت فرهنگی		
۰/۷۲۶	ظرفیت روانی		
۰/۶۲۳	مهارت ارتباطی	متغیرهای واسط	
۰/۷۶۳	برابری قدرت		
۰/۶۰۶	تعهد زناشویی	۰/۷۶۱	متغیر وابسته (مدارای زناشویی)
۰/۵۳۴	تصمیم‌گیری مشترک		
۰/۵۱۲	احترام متقابل		
۰/۷۲۱	عشق و علاقه		
۰/۶۷۸	درک و فهم متقابل		
۰/۶۱۶	توافق بر سر مسائل		
	۰/۸۵۳		آلفای مجموع متغیرها

منبع: یافته‌های پژوهش

تعریف متغیرها

روابط زناشویی: عوامل متعددی از جمله جنسیت، تربیت، طبیعت و ... در برقراری ارتباط دخیل هستند. اما این‌که افراد هنگام برقراری ارتباط چگونه رفتار کنند، عمق رابطه را مشخص می‌کند. زندگی مشترک با ایجاد رابطه جنسی، صمیمیت و محرمیت توأم است و ایتزن و زین^۱ (۱۹۹۶)

^۱. Zinn & Eitzen

معتقدند رابطه زناشویی فرایندی است که در آن یک زوج با بیان افکار، عواطف و رفتار می‌کوشند به سوی تفاهمی هرچه کامل‌تر در تمام سطوح حرکت کنند (برناردز^۱، ۱۳۹۶: ۲۳۲). رابطه موجود در ازدواج با دیگر روابط تفاوت دارد. به نوعی که در مقوله ازدواج با نوعی یکی شدن و رسیدن به دنیای مشترک مواجه هستیم. ازدواج و روابط ناشی از آن با نوعی صمیمیت و دوستی همراه است و این صمیمیت و دوستی هم از نظر فیزیکی و هم از نظر عاطفی و روانی اهمیت دارد. شدت و دوام روابط صمیمی به ویژگی‌های زن و شوهر بستگی دارد (چیل^۲، ۱۳۹۴: ۵۶).

مدارای زناشویی: در زندگی زناشویی، اولین تفاوت موجود پس از جنسیت، اختلاف سنی است. بنابراین برای حفظ یک زندگی زناشویی، درک و فهم این تفاوت‌ها و رسیدن به یک مدارای دوجانبه ضروری است (استیل، ۱۳۸۸: ۵۳). شیوه تعامل افراد با هم متفاوت است. زیرا خاستگاه فکری افراد باهم تفاوت دارد و این تفاوت‌ها بر روی کیفیت کنش‌ها اثرگذار است (همان: ۱۸۱). وقوع کشمکش در خانواده اگر به یک معنای زبان مشترک برسد، منجر به مدارا می‌شود. عاملی که به نظم در خانواده منجر می‌شود تصمیم‌گیری و هم‌فکری است. بیشتر مطالعات به این نتیجه رسیده‌اند که زوج‌های خوشبخت به دلیل تصمیم‌گیری مشترک، گفتگوی مفید و توافق متقابل، به‌عنوان نمونه مشخص می‌شوند (چلبی، ۱۳۹۴: ۲۳۰).

توانمندی زنان: در تعریف این مفهوم به گستره وسیعی از مفاهیم مانند قدرت بخشی به افراد، تسلط بر انتخاب‌های خویش و حق انتخاب، افزایش ظرفیت‌های فردی و جمعی، افزایش سرمایه‌ها، کنترل داشتن و دسترسی به منابع، احساس استقلال و اعتماد به نفس بیشتر و غیره اشاره شده است. آمارتیا سن در کتاب توسعه به مثابه آزادی، مواردی نظیر کار خارج از خانه، کسب درآمد مستقل، داشتن تحصیلات و حقوق مالکیت را به‌عنوان جنبه‌های مهم توانمندی نام برده است. تعبیری از قابلیت و آزادی وجود دارد که بر توانایی انتخاب کیفیت زندگی (عاملیت)

^۱. Bernardes

^۲. Cheal

به جای رفاه‌گرایی صرف برای زنان تأکید می‌کند (سن^۱، ۱۳۸۹: ۲۶۳). مالهاترا^۲ (۲۰۰۲) توانمندی را فرآیندی می‌داند که طی آن زنان با سازماندهی خود، اعتماد به نفس خود را ارتقا می‌بخشند و از حقوق خود در ارتباط با انتخاب آزاد و کنترل بر منابع استفاده می‌کنند. زنان باید بتوانند منافع و انتخاب‌های خود را تعریف کنند و خود را در جایگاهی ببینند که دارای حق انتخاب باشند. بر این اساس، توانمندی زنان مبتنی بر طیف وسیعی از مفاهیم شامل عاملیت، حق مالکیت، قدرت اقتصادی، قدرت چانه‌زنی و ... است که می‌توان به معنای کنترل زنان بر زندگی خود تعریف کرد (مالهاترا، ۲۰۰۲). به تعبیری، اصولاً توانمندی یک فرایند است که از سطح فردی (توان ذهنی) آغاز و تا سطوح اجتماعی (توان مشارکت در گروه‌ها و فعالیت اجتماعی)، اقتصادی (توان کنترل تصمیم‌گیری‌های اقتصادی) را در بر می‌گیرد (همان).

مهارت ارتباطی: مهارت ارتباطی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که شخص از آن طریق می‌تواند با دیگران به‌نحوی ارتباط برقرار کند که به بروز پاسخ‌های مثبت و پرهیز از پاسخ‌های منفی منتهی شود. به عبارت دیگر، مهارت‌های ارتباطی به معنای توانایی برقراری ارتباط با دیگران به صورت کارآمد و اثرگذار است.

برابری قدرت در روابط زناشویی: توانمندی زنان را می‌توان پیشرفت از یک موقعیت نابرابر جنسیتی به موقعیت دیگر یعنی برابری دانست، که از سطح فردی شروع و تا سطوح اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و کسب قدرت چانه‌زنی و بیان اعتقادات حتی در داخل خانه و در ارتباط با همسر ادامه می‌یابد.

پایگاه اجتماعی و اقتصادی: از دیدگاه بورديو انسان‌ها همواره به لحاظ ساختاری در فضای چندبعدی جای گرفته‌اند که عمدتاً بر مبنای موقعیت طبقه اجتماعی‌شان تعریف شده است. طبقه اجتماعی به دسترسی فرد بر منابع گوناگون، پیوندهای اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی مرتبط با شغل و نیز سن، جنسیت، وضعیت تحصیلات و جز آن اشاره دارد. بورديو کنش فرد را شهودی، استراتژی‌کننده و ابتکاری توصیف می‌کند (سیدمن، ۱۳۹۵). پایگاه اجتماعی تعیین‌کننده

^۱. Sen

^۲. Malhatra

حقوق و وظایف انسان‌هاست و سبب دسترسی به یکسری از امکانات می‌شود. لذا پایگاه اجتماعی افراد بر رفتار و سرنوشت‌شان اثر دارد.

یافته‌ها

آمار توصیفی

میانگین سن پاسخگویان ۳۵/۵ سال و میانگین سن همسرانشان ۳۹/۵ سال است که نشان‌دهنده جوان بودن جمعیت مورد بررسی است. بالاترین میزان تحصیلات مربوط به مدرک کارشناسی است که نشان‌دهنده افزایش سطح سواد زنان است. کمترین میزان متعلق به گزینه‌های بیسواد و ابتدایی است. پس از پرسش از نوع شغل زنان به فهرستی از عناوین شغلی رسیدیم که شامل گروه‌های نام برده در جدول زیر است. براساس اطلاعات به دست آمده، ۵۱/۸ درصد یعنی نیمی از زنان خانه‌دار هستند. در بخش‌هایی که زنان مشغول به کار هستند شاهد اشتغال ایشان در مشاغل تخصصی و اداری هستیم. ۲۱ درصد متخصص بودن نشانه خوبی دال بر توانایی زنان در کسب مشاغل با پایگاه اجتماعی بالا است.

شاخص پایگاه اقتصادی و اجتماعی با ترکیبی از درآمد، میزان تحصیلات زوجین، نوع مسکن، شغل زوجین، داشتن خودرو و نوع آن تعیین گردید و برای هر خانواده به سه سطح پایین، متوسط و بالا تقسیم شد. اغلب خانوارهای مورد بررسی به میزان ۷۵/۵ درصد در سطح متوسط و تنها ۹ درصد در سطح بالا قرار دارند. پایگاه خانواده متغیر بسیار تأثیرگذاری بر رفتار فردی، منش، رفتارهای اجتماعی و خواسته‌های افراد است. به بیان بوردیو پایگاه اقتصادی و اجتماعی افراد تعیین‌کننده نفوذ اجتماعی و میزان دسترسی آنها به منابع قدرت است. منش نیز محصول تجربه کنشگران در ساختارهای اجتماعی است و به نوعی با ویژگی‌های طبقاتی فرد در فضای اجتماعی منطبق است. لذا رابطه مدارای زناشویی به‌عنوان نوعی کنش ارتباطی با پایگاه اجتماعی و اقتصادی بررسی گردید که نتایج در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. توزیع نسبی پاسخگویان برحسب متغیرهای زمینه‌ای

درصد	فراوانی	متغیر	
۳۵/۶	۱۴۲	دیپلم و زیر دیپلم	تحصیلات زنان
۴۷/۸	۱۹۱	کاردانی و کارشناسی	
۱۶/۸	۶۷	کارشناسی ارشد و بالاتر	
۵۱/۸	۲۰۷	خانه دار	سطوح شغلی زنان
۳	۱۲	آزاد	
۲۱	۸۴	متخصص	
۲۳/۶	۹۴	فرهنگی و کارمند	
۱۵/۵	۶۲	پایین	پایگاه اجتماعی و اقتصادی
۷۵/۵	۳۰۲	متوسط	
۹	۳۶	بالا	
۱۰۰	۴۰۰	کل	

منبع: یافته‌های پژوهش

پس از جمع‌آوری داده‌ها شاخص‌سازی انجام و شاخص‌های به‌دست آمده در بازه ۰ تا ۱۰۰ گذاشته شدند و درصد هر یک از شاخص‌ها و در نهایت هریک از متغیرها استخراج شد. در بررسی جدول ۴، به توزیع پاسخ‌ها برحسب متغیر وابسته پرداخته شده است. تعهد و وفاداری با میانگین ۸۸/۹۶ درصد نسبت به سایر متغیرها بیشتر است. تصمیم‌گیری مشترک به‌طور میانگین ۷۱/۹۴ درصد بیان شده است. احترام متقابل میانگین ۶۶/۹۰ درصد است که نسبت به سایر شاخص‌ها کمتر است. عشق و علاقه به‌طور میانگین ۷۵/۸۱ درصد است. درک و فهم متقابل میانگین ۷۳/۰۹ درصد است. میزان توافق در مسائل هم به‌طور میانگین ۶۸/۸۳ درصد است. اطلاعات موجود نشان می‌دهد که سطح مدارای زناشویی در مرتبه بالا و به‌طور میانگین ۷۱/۳۸ درصد گزارش شده است. در فرهنگ خانوادگی ما ایرانیان داشتن تعهد و وفاداری در رابطه زناشویی حرف اول را می‌زند که نیازمند یک رابطه توأم با آرامش است. اخذ تصمیم‌های مشترک، وجود عشق و علاقه نیز جمعاً در سطح بالایی است. با وجود بالا بودن میزان توافق در مسائل و احترام متقابل نسبت به سایر شاخص‌ها به سمت کم بودن متمایل است. اگر توافق در مسائل

میان همسران باشد پیامد آن را در احترام متقابل می‌توان شاهد بود. باید در نظر داشت که میزان احترام متقابل، درک و فهم متقابل و توافق در مسائل در سطح خود قابل توجه است و می‌تواند ناشی از هم‌تأثیری این شاخص‌ها باشد. به‌طور کلی میزان مدارای زناشویی در بین نمونه مورد بررسی که مجموعه‌ایی از شاخص‌های نام برده است در سطح بالایی گزارش شده است.

جدول ۴. توزیع آماره‌ها برحسب مدارای زناشویی

انحراف معیار	میانگین (درصد)	ابعاد مدارای زناشویی
۱۴/۰۶	۸۸/۹۶	تعهد و وفاداری زناشویی
۲۲/۵۷	۷۱/۹۴	تصمیم‌گیری مشترک
۱۷/۳۹	۶۶/۹۰	احترام متقابل
۲۲/۲۸	۷۵/۸۱	عشق و علاقه
۱۶/۵۸	۷۳/۰۹	درک و فهم متقابل
۱۴/۵۲	۶۸/۸۳	توافق در مسائل
۱۹/۱۴	۷۱/۳۸	مدارا
	۴۰۰ نفر	تعداد کل پاسخگویان

منبع: یافته‌های پژوهش

در این قسمت نیز پس از جمع‌آوری داده‌ها شاخص‌سازی انجام شد و سپس شاخص‌های به‌دست آمده در بازه ۰ تا ۱۰۰ گذاشته شدند و درصد هر یک شاخص‌ها و در نهایت هر یک متغیرها استخراج شد. بر اساس اطلاعات جدول ۵، از بین ظرفیت‌های یاد شده، ظرفیت فرهنگی با میانگین ۷۸/۷۲ درصد در سطح بالا و ظرفیت روانی در مرتبه بعدی قرار دارند. اما ظرفیت اقتصادی و اجتماعی زنان، پایین‌تر از ظرفیت روانی و فرهنگی است. زنان نمونه مورد بررسی اغلب خانه‌دار هستند و این می‌تواند دلیلی بر پایین آمدن سطح ظرفیت اقتصادی باشد. همچنین، ظرفیت اجتماعی زنان مورد مطالعه که با میزان ارتباطات اجتماعی و فعالیت‌های اجتماعی سنجیده شده، به دلیل خانه‌دار بودن بیشتر آنها که ارتباطات اجتماعی کمتری را به دنبال دارد،

نسبت به ظرفیت فرهنگی و روانی کمتر است. ظرفیت فرهنگی که با سطح اطلاعات و میزان مطالعات و فعالیت‌های فرهنگی سنجیده شده در سطح بالایی است. همین طور ظرفیت روانی که توانایی حل مسائل و رویارویی با مشکلات را نشان می‌دهد نیز در سطح بالایی گزارش شده است. بالا بودن سطح ظرفیت فرهنگی و روانی نسبت به ظرفیت اجتماعی و اقتصادی زنان نمونه می‌تواند نشأت گرفته از تلاش زنان در جهت توانمندتر شدن باشد. این که زنان در مواردی که به خودشان مربوط است مثل تقویت روحیه، مطالعه و بالابردن اطلاعات تلاش‌های نتیجه بخش‌تری دارند. ولی آنجا که به حوزه عمومی مربوط می‌شود، مانند دسترسی به فرصت‌های شغلی، ظرفیت‌های اقتصادی و اجتماعی کاهش می‌یابد.

جدول ۵. توزیع آماره‌ها برحسب توانمندی زنان

انحراف معیار	میانگین (درصد)	ابعاد توانمندی زنان
۲۱/۴۴	۶۸/۱۱	ظرفیت اقتصادی
۱۸/۰۶	۶۷/۲۰	ظرفیت اجتماعی
۱۶/۶۹	۷۸/۷۲	ظرفیت فرهنگی
۱۵/۲۰	۷۶/۵۴	ظرفیت روانی
۱۴/۶۴	۶۹/۷۳	توانمندی
	۴۰۰ نفر	تعداد کل پاسخگویان

منبع: یافته‌های پژوهش

آزمون فرضیه‌ها

نتایج آزمون فرضیه‌ها به شرح جدول ۶ از رابطه مثبت میان توانمندی زنان و مدارای زناشویی با شدت همبستگی ۰/۳۳۷ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ حکایت دارد. به این معنا که با افزایش میزان توانمندی زنان، مدارای زناشویی نیز افزایش می‌یابد که مؤید نظرات گیدنز مبنی بر تأثیر توانمندی بر داشتن کنش بهتر و مدارا مدارانه‌تر در روابط است. فرضیه‌های دیگر نیز رابطه معنادار بین ابعاد توانمندی و مدارای زناشویی را تأیید نمود. در میان ابعاد توانمندی، ظرفیت فرهنگی شدت رابطه بیشتر با مدارای زناشویی دارد.

آزمون فرضیه‌های مربوط به ارتباط با متغیرهای واسط نیز تأیید شد. در این بین رابطه بین مهارت ارتباطی و توانمندی زنان با $۰/۳۶۸$ شدت همبستگی قوی‌تری نسبت به برابری قدرت دارد. یعنی با افزایش توانمندی زنان، مهارت ارتباطی و برابری قدرت در زنان نیز افزایش می‌یابد. به بیان هابرماس داشتن یک کنش ارتباطی مناسب خود یک توانمندی است. همچنین بین مهارت ارتباطی و مدارای زناشویی با $۰/۴۸۶$ همبستگی نسبتاً قوی وجود دارد. یعنی زنانی که مهارت ارتباطی بالاتری دارند، مدارای بیشتری در روابط زناشویی دارند. میان مدارای زناشویی و متغیرهای زمینه‌ای نیز رابطه با شدت همبستگی‌های متفاوت معنادار شد. شدت رابطه پایگاه خانوادگی زنان و مدارا قابل توجه است و نشان داد که شرایط اقتصادی و اجتماعی حاکم در خانواده از جمله تحصیلات یا شغل همسر و میزان درآمد خانواده بر نوع روابط زن و شوهر اثرگذار است. همچنین رابطه معکوس بین طول مدت ازدواج و مدارای زناشویی، بیانگر آن است که با افزایش طول مدت ازدواج، مدارا به معنای درک و پذیرش تفاوت‌ها کمتر می‌شود. این موضوع نکته قابل تأملی است که نشان می‌دهد افراد در سال‌های ابتدایی زندگی مشترک، تلاش بیشتری برای یافتن زبان مشترک و رسیدن به تفاهم دارند. این مسئله در کنار رابطه معکوس سن زنان و مدارای زناشویی جای بحث عمیق‌تری دارد. با توجه به تعریفی که از مدارا ارائه شد می‌توان نتیجه گرفت که نسل جدید با وجود توانمندی‌هایی که نسبت به نسل قبل دارند، به یک رابطه باکیفیت بهتر مبتنی بر مدارا و درک تفاوت‌ها دست پیدا کرده‌اند.

جدول ۶. نتایج ضرایب همبستگی میان مدارای زناشویی و متغیرهای مستقل و واسط

متغیرهای مستقل	توانمندی زنان	ظرفیت اقتصادی	ظرفیت اجتماعی	ظرفیت فرهنگی	ظرفیت روانی	مهارت ارتباطی	برابری قدرت	پایگاه خانواده	طول مدت ازدواج	سن زنان
میزان همبستگی	۰/۳۳۷	۰/۲۶۰	۰/۲۹۴	۰/۳۷۱	۰/۲۹۶	۰/۴۸۶	۰/۲۴۹	۰/۶۸۸	-۰/۱۹۸	-۰/۱۴۵

منبع: یافته‌های پژوهش

آزمون رگرسیون

در آزمون رگرسیون، که نتایج آن در جدول ۷ آمده، مقدار ضریب همبستگی بین شاخص‌های توانمندی و متغیرهای واسط و زمینه‌ای با مدارای زناشویی ۰/۷۹۹ است که از همبستگی قوی حکایت دارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده بیانگر این است که ۶۲ درصد از کل تغییرات مدارای زناشویی توسط متغیرهای باقی‌مانده در این معادله تبیین می‌شود. به عبارتی، متغیر مستقل، واسط و زمینه‌ای، ۶۲ درصد از واریانس متغیر مدارای زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند.

پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده با بتای ۰/۶۲۴ بیشترین اثر مشاهده شده را بر مدارای زناشویی دارد. توانمندی زنان با بتای ۰/۱۲۲ اثری نسبتاً ضعیف بر مدارای زناشویی دارد. طول مدت ازدواج نیز با بتای ۰/۱۳۵- معنادار بود. بنابراین، هرچه سال ازدواج پایین‌تر باشد واریانس بیشتری از مدارای زناشویی را تبیین می‌کند. از بین متغیرهای واسط مهارت ارتباطی در حد ضعیف تغییرات مدارای زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج به‌دست آمده از آزمون رگرسیون نشان می‌دهد تغییرات مدارای زناشویی با متغیرهای باقی‌مانده در مدل به چه میزانی قابل پیش‌بینی است. نکته قابل تأمل در نتایج به‌دست آمده تأثیر ضعیف متغیرهای مستقل و واسط است و در مقابل اثر قوی پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده است. در بخش چارچوب نظری معلوم شد که پایگاه اجتماعی و اقتصادی نیز یکی از مؤلفه‌های مهمی است که با توانمندی زنان رابطه دارد. در واقع جایگاه زنان در میدان و دسترسی به منابع در امر توانمندی آنها مؤثر است. در واقع، اثر ضعیف توانمندی و مهارت ارتباطی در کنار پایگاه اجتماعی و اقتصادی نشان می‌دهد توانمندی زنان و داشتن مهارت ارتباطی به تنهایی نمی‌تواند مدارای زناشویی را تبیین کند. با ورود پایگاه اجتماعی و اقتصادی تأثیر قوی می‌شود. با توجه به این که شاخص پایگاه اجتماعی و اقتصادی شامل تحصیلات و شغل همسران، درآمد خانوار، نوع مسکن، نوع شغل زنان در نظر گرفته شده، نشان می‌دهد که مدارا در رابطه زناشویی تحت تأثیر عوامل مختلفی است. در عین حال تأثیر توانمندی بر مدارای زناشویی نیز جدی است.

جدول ۷. نتایج رگرسیون

متغیرها	مقدار B	خطای استاندارد	بتا	مقدار t	معناداری
باقیمانده	۰/۸۵۹	۰/۱۱۶		۷/۴۲۹	۰/۰۰۰
توانمندی زنان	۰/۱۱۰	۰/۰۳۷	۰/۱۲۲	۲/۹۶۹	۰/۰۰۳
مهارت ارتباطی	۰/۰۶۳	۰/۰۲۷	۰/۰۶۵	۱/۶۲۶	۰/۰۲۰
برابری قدرت	-۰/۰۰۴	۰/۰۲۳	-۰/۰۱۹	-۰/۵۶۳	۰/۵۷۴
سن	۰/۰۸۴	۰/۰۲۷	۰/۱۱۷	۱/۵۰۲	۰/۱۳۴
طول مدت ازدواج	-۰/۰۲۶	۰/۰۱۲	-۰/۱۳۵	-۲/۲۵۴	۰/۰۲۵
پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده	۰/۳۲۲	۰/۰۱۹	۰/۶۲۴	۱۵/۷۴۶	۰/۰۰۰
مقدار همبستگی		ضریب تعیین	مجذور تعدیل شده	خطای استاندارد تخمین	
۰/۷۹۹		۰/۶۳۸	۰/۶۲۶	۰/۲۴۴۵	

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

در جریان مدرنیته مناسبات حاکم بر زندگی انسان‌ها در جوامع مختلف تغییرات بسیاری کرده است. در جریان این تغییرات زنان یکی از گروه‌هایی هستند که جایگاه، نقش، کیفیت زندگی، تعاملات و کنش‌هایشان تغییرات اساسی کرده است. این قبیل تحولات منجر به توانمند شدن زنان و جدا شدن از نقش‌های پیشین و ورود به عرصه جدیدی از خواسته‌ها و توانایی‌ها شده است. استفاده از انواع وسایل ارتباط جمعی و به‌ویژه سهولت دسترسی به فضای مجازی، منجر به آشنایی و آگاهی از جهانی گسترده‌تر و کسب توانمندی‌ها و مهارت‌هایی در زنان شده که بر زندگی شخصی و روابط زناشویی آنان تأثیر فراوان داشته است. در گذشته، روابط زناشویی در اکثر موارد به انفعال زنان اشاره داشت و این‌که علی‌رغم میل خویش باید خواسته‌های همسر را در هر شرایطی اجابت کنند. اما امروزه با توجه به تغییرات به‌وجود آمده، سازش و چشم‌پوشی در روابط زناشویی به مراتب کم‌رنگ‌تر شده است. مدارا یک رابطه همراه با گذشت و توافق

است که در آن تنش به حداقل ممکن برسد و تفاوت‌ها به نوعی پذیرفته شود که به نارضایتی نیانجامد. گیدنز اشاره می‌کند در یک کنش ارتباطی برای این‌که رابطه‌ای همراه با مدارا و تفاهم شکل بگیرد، لازم است یک سطحی از توانمندی وجود داشته باشد که منجر به کسب مهارت‌های ارتباطی در بین افراد شود. در دنیای امروز، افراد به دنبال برقراری رابطه سودمند و با کیفیت هستند و مانند گذشته راضی به حفظ روابط به هر قیمتی نیستند. در پژوهش نیازی و نصرآبادی (۱۳۸۸) توانمندی افراد در روابط و نقش آنها در گروه و سازمان تأثیرگذار است و رابطه‌ای مستقیم بین توانمندی و نوع و کیفیت روابط وجود دارد. در تحقیق دیگری، زنان با داشتن سطح قابل توجهی از توانمندی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به شکل فعال می‌توانند تعامل سازنده داشته باشند. نتایج مطالعه فرجی پاک و همکاران (۱۳۹۹) نیز مؤید این است که زنان دارای سطحی از توانمندی، رضایت بیشتری از زندگی زناشویی دارند.

در پژوهش حاضر توانمندی زنان در سطح بالایی است که با چهار ظرفیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و روانی مورد سنجش واقع شده است. ظرفیت‌های فردی که زنان در راستای تقویت آن می‌کوشند نسبت به ظرفیت‌هایی که بیشتر در ارتباط با جامعه نمود می‌یابد، بالاتر گزارش شده است. از جمله می‌توان از ظرفیت فرهنگی و روانی که با ارتقای قدرت روحی و توانایی استقامت در برابر مشکلات و همچنین با کسب دانش و اطلاعات اندازه‌گیری می‌شود، نام برد. در مقابل، ظرفیت‌های اقتصادی و اجتماعی در سطح پایین تری نسبت به دو ظرفیت قبلی است که می‌تواند از کمبود فرصت برابر برای زنان در دستیابی به شغل و جایگاه اجتماعی ناشی شده باشد. در بررسی مدارا، برخی شاخص‌ها اعم از احترام متقابل، درک متقابل و توافق در مسائل نسبت به سایر شاخص‌ها در سطح متوسط قرار دارند که نشان دهنده ارتباط و هم‌تأثیری این سه شاخص بر یکدیگر است. زوجینی که به یکدیگر احترام می‌گذارند، بهتر می‌توانند تفاوت‌ها را درک کرده و به توافق برسند.

در مجموع با تأیید فرضیه اصلی، یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که با افزایش توانمندی زنان میزان مدارای زناشویی نیز افزایش می‌یابد. در واقع فرضیه اصلی پژوهش پذیرفته شد. لاسزلو و همکاران (۲۰۲۰) نیز دریافتند که توانمندی زنان بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر دارد. خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود دریافتند توانایی‌های زوجین بر میزان مدارا و

صمیمت و کنترل روابطشان موثر است. البته شاخص ظرفیت فرهنگی از بین شاخص‌های توانمندی زنان رابطه قوی‌تری با مدارای زناشویی دارد. یعنی زنان با سطح سواد بالاتر و علاقه‌مند به فراگیری مهارت‌ها و دریافت اطلاعات و دانش، توانایی فهم و درک تفاوت‌های بیشتری دارند. طبق یافته‌های سفیری (۱۳۸۶) تحصیلات زنان بر میزان طرح نظرات در خانواده و نوع روابط زناشویی آنها موثر است. نکته مهم‌تر رابطه پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده با مدارای زناشویی است، بدین معنی که خانواده‌هایی که از پایگاه اجتماعی و اقتصادی بالاتری برخوردارند و زن و شوهر هر دو تحصیلات و یا سطح درآمد بالاتری دارند، مدارای بیشتری نیز دارند. در این راستا، مسعودی و راد (۱۳۹۵) نتیجه گرفتند که پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده و هر کدام از زوجین بر سازگاری در روابط زناشویی موثر است و تغییرات آن را تبیین می‌کند. بنابر نظر بوردیو جایگاه و میزان دسترسی افراد به منابع بر روابط انسانی آنها اثرگذار است. طبقه اجتماعی، پایگاه خانواده و منزلت اجتماعی از جمله عواملی هستند که روابط را تحت تأثیر قرار می‌دهند. باتوجه به نظریات هابرماس و بوردیو مبنی بر تأثیری که توانمندی و پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد بر کیفیت روابط دارد، در این پژوهش نیز نشان داده شد که توانمندی و پایگاه اجتماعی و اقتصادی بر کیفیت رابطه زناشویی تأثیر دارد. وجود رابطه بین پایگاه اجتماعی و اقتصادی با مدارای زناشویی نشان می‌دهد که با افزایش پایگاه اجتماعی و اقتصادی، روابط مبتنی بر مدارا در میان زوجین بیشتر می‌شود. یعنی در میان زوجین دارای سطح تحصیلات، شغل و درآمد بالاتر، درک و پذیرش تفاوت‌ها و کنار آمدن با آنها بیشتر است. وجود این عوامل در کنار یکدیگر بر کیفیت رابطه زناشویی مؤثر است. بنابر نظر آلسوپ توانمندی زنان و دستیابی به هر یک از ظرفیت‌ها وابسته به خاستگاه افراد و طبقه‌ای است که افراد در آن زندگی می‌کنند. افراد بسته به این که در چه ساختار اجتماعی و اقتصادی باشند به ظرفیت‌های گوناگون دسترسی پیدا می‌کنند. با تأثیراتی که ساختارها بر کنش افراد دارند و در نظرات گیدنز نیز بر آن تأکید مجدد شده، پایگاه اجتماعی و اقتصادی به‌عنوان ساختار اساسی، بر نوع کنش و کیفیت کنش زناشویی تأثیرگذارند.

برابری قدرت به‌عنوان یکی از متغیرهای واسطه‌ای با مدارا نشان نداد. بنابر نظر گیدنز افرادی که درصدد ازدواج توأم با کیفیت و رضایت هستند، عملاً به یک آگاهی و تصور از

تغییراتی که در موقعیت و قدرت خانواده ایجاد می‌شود، رسیده‌اند و آن را پذیرفته‌اند (سیدمن، ۱۳۹۵: ۱۹۱). چنان‌که تحقیقات پیرامون الگوی قدرت در خانواده ایرانی نشان داده که نوعی از نابرابری قدرت در خانواده‌های ایرانی وجود دارد. در واقع، نابرابری مشروع قدرت میان اعضای خانواده، مسئله مهمی نیست. در بررسی متغیرهای واسطه، صرفاً مهارت ارتباطی، تغییرات مدارای زناشویی را تبیین کرد. توانمندی انسان‌ها، مهارت‌های ارتباطی را ایجاد و افزون می‌کند و از جهت دیگر با تأثیر بر متغیر وابسته می‌تواند سطحی از تغییرات مدارای زناشویی را تبیین کند. نتایج به‌دست آمده از تحقیق با نتایج برخی پژوهش‌های پیشین از جمله با پژوهش جوادی و همکاران (۱۳۹۵) و ثناگویی و همکاران (۱۳۹۰) همسو است.

نتیجه دیگر این مطالعه وجود رابطه معکوس بین طول مدت ازدواج و مدارای زناشویی است. با توجه به آمار تکان دهنده رشد روزافزون طلاق در سنین پایین و سال‌های ابتدایی ازدواج، وجود این رابطه می‌تواند ابهام ایجاد کند. اما نکته حائز اهمیت در این تحقیق کیفیت روابط است. به این معنا که مدارا به معنای رسیدن به تفاهم و درک تفاوت‌ها همراه با میل قلبی و نه از سر اجبار، به نوعی دلالت بر کیفیت رابطه دارد. این تناقض نشان می‌دهد که زنان در سنین پایین‌تر و در سال‌های ابتدایی زندگی تلاش بیشتری برای رسیدن به تفاهم می‌کنند و در مقابل اگر به آن کیفیت مطلوب نرسند احتمال جدایی وجود دارد. در واقع، این نتایج که زنان در سنین بالاتر مدارای کمتری دارند، نشان می‌دهد در این سنین، کیفیت رابطه زناشویی چندان مطلوب نیست. در برخی موارد اعتقادات سنتی، نداشتن توانایی لازم و یا دلایل دیگر زنان را مجبور به ماندن و ادامه زندگی در شرایط نامتعادل می‌کند.

به‌طور کلی، با توجه به نتایج و وجود رابطه بین توانمندی زنان و مدارای زناشویی، و همچنین رابطه بین پایگاه اجتماعی و اقتصادی زنان با مدارای زناشویی می‌توان راه‌حلی برای تقویت عوامل مؤثر بر کیفیت رابطه زناشویی مدنظر قرار داد. با توانمند شدن زنان و تقویت مهارت‌های ارتباطی آنان، چنان‌که این پژوهش نشان داد، روابط مداراجویانه‌تری (به معنای درک تفاوت‌ها) نسبت به نسل قبل ایجاد شده که می‌تواند از اهمیت کیفیت رابطه نزد نسل جدید حکایت کند و نباید دال بر فرار از ازدواج و تشکیل خانواده تلقی شود. آموزش مهارت‌های انتخابی پیش از ازدواج می‌تواند منجر به ازدواج با کیفیت و ماندگاری بالاتری شود. توانمند شدن زنان نشانه

خوبی برای پذیرش تغییرات است و البته، در کنار تغییرات زنان لازم است مردان نیز تغییراتی داشته باشند.

منابع

- آدامز، لیندا و لنز، النیور. (۱۳۸۳). زن در آینه فرهنگ تفاهم. ترجمه پریچهر فرجادی. تهران: انتشارات آینه تفاهم.
- استیل، لیز و کید، وارن. (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی مهارتی خانواده. ترجمه فریبا سیدان و افسانه کمالی. تهران: انتشارات دانشگاه الزهراء، چاپ اول.
- اعزازی، شهلا. (۱۳۹۴). جامعه‌شناسی خانواده. تهران: انتشارات و مطالعات زنان.
- برناردز، جان. (۱۳۹۶). درآمدی بر مطالعات خانواده. ترجمه محسن قاضیان. تهران: نشر نی، چاپ ششم.
- بلالی، اسماعیل، بختیاری سفر، زهره، محمدی، اکرم و محقی، حسین. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر تضاد نقش‌های زنان و رابطه آن با تعارضات خانوادگی شهر همدان. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۷(۴)، ۱۱۷-۱۳۲.
- بورديو، پیر. (۱۳۹۲). نظریه کنش. ترجمه مرتضی مردیها. تهران: انتشارات نقش و نگار.
- بیاتی، پروانه، جهانبخش، اسماعیل و بهیان، شاپور. (۱۳۹۶). تبیین جامعه‌شناختی چالش‌ها و فرصت‌های مرتبط با مدارای اجتماعی شهروندان شهر تهران. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۹(۲)، ۱۷-۳۹.
- تقوی، نعمت‌الله، صباغ، صمد و نصیری، حسام. (۱۳۸۹). مقایسه سازگاری زناشویی زنان شاغل و غیر شاغل و عوامل مرتبط با آن در شهر مهاباد. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۳(۹)، ۶۸-۵۳.
- توسلی، غلامعباس. (۱۳۹۲). نظریه‌های جامعه‌شناسی. تهران: انتشارات سمت.
- ثناگویی، محمد، جان بزرگی، مسعود و مهدویان، علیرضا. (۱۳۹۰). رابطه الگوهای ارتباطی زوجین با رضایت‌مندی زناشویی. *اسلام و روان‌شناسی*، ۹، ۷۷-۵۷.
- جلانیان بخشنده، وجیهه، قاسمی، وحید و ایمان، محمد تقی. (۱۳۹۶). تدوین و سنجش مقیاس مدارای اجتماعی مبتنی بر نظریه ساخت یابی گیدنز. *پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر*، ۷(۱۲)، ۱۶۰-۱۳۵.
- جوادی، بهناز، افروز، غلامعلی، حسینیان، سیمین و لواسانی، مسعود. (۱۳۹۵). آموزش مهارت‌های ارتباطی و تعاملات عاطفی در بستر ارزش‌های دینی و اثربخشی آن بر تعاملات

احساسی زوجین در خانواده. پنجمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تهران: اردیبهشت ۹۵.

جهانگیری، جهانگیر و افراسیابی، حسین. (۱۳۹۰). مطالعه خانواده‌های شهر شیراز در زمینه عوامل و پیامدهای مدارا. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۲(۳)، ۱۷۵-۱۵۳.

چلبی، مسعود. (۱۳۹۴). تحلیل اجتماعی در فضای کنش. تهران: نشر نی.

چمنی بالا، بیگلر. (۱۳۸۹). سطح توانمندی زنان متأهل و عوامل مرتبط با آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی.

چیل، دیوید. (۱۳۹۴). خانواده‌ها در دنیای امروز. ترجمه مهرداد مهدی لیبی. تهران: نشر افکار.

حیرت، عاطفه، فاتحی‌زاده، مریم، احمدی، احمدی، اعتمادی، عذرا و بهرامی، فاطمه. (۱۳۹۳). نقش ابعاد سبک زندگی زوجی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی. *زن و جامعه*، ۵(۲)، ۱۵۸-۱۴۵.

خجسته مهر، رضا، داتلی بیگی، مژگان و عباس‌پور، ذبیح اله. (۱۳۹۷). آزمون مدل مدارا با رویکرد اسلامی در بافت زندگی زناشویی. *روان‌شناسی خانواده*، ۵(۱)، ۷۰-۵۷.

خلیلی، عماد. (۱۳۹۴). توانمندسازی اقتصادی زنان. کنفرانس بین‌المللی مدیریت و اقتصاد در قرن ۲۱، تهران: ۱۲ اسفندماه.

داتلی بیگی، مژگان. (۱۳۹۶). ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش مدارا در روابط زناشویی مبتنی بر رویکرد دینی و بررسی رابطه آن با صمیمیت زناشویی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.

دربا، محمد و شاهمرادی، سمیه. (۱۳۹۹). رابطه جرأت‌ورزی و ابرازگری هیجانی و رضایت زناشویی با میانجی‌گری کیفیت زندگی در زنان ورزشکار و غیر ورزشکار. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۸(۳)، ۱۶۷-۷۵.

روحی، علیرضا، جزایری، رضوان السادات، فاتحی‌زاده، مریم و اعتمادی، عذرا. (۱۳۹۶). شخصیت‌های اجتنابی در تعاملات زناشویی. *تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۷(۱)، ۸۷-۷۲.

زارع، بیژن و صفیاری جعفرآباد، هاجر. (۱۳۹۴). مطالعه رابطه عوامل مؤثر بر میزان رضایت از زندگی زناشویی در میان زنان و مردان متأهل شهر تهران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۳(۱)، ۱۴۰-۱۱۱.

سفیری، خدیجه. (۱۳۸۶). زنان و تحصیلات دانشگاهی. *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه خوارزمی*، ۱۵(۵۶-۵۷)، ۱۲۷-۱۰۱.

سگالن، مارتین. (۱۳۸۰). جامعه‌شناسی تاریخی خانواده. ترجمه حمید الیاسی. تهران: انتشارات مرکز.

سن، آمارتیا. (۱۳۸۹). توسعه به مثابه آزادی. ترجمه وحید محمودی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

سیدمن، استیون. (۱۳۹۵). کشاکش آرا در جامعه‌شناسی. ترجمه شادی جلیلی. تهران: نشر نی. فتحی، سروش و آزادیان، عذرا. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر عوامل دموگرافیک بر رضایتمندی از زندگی زناشویی زوجین ۳۵-۵۵. *شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۹(۷۵)، ۱۳۵-۱۱۱.

فرجی پاک، مهدی، خجسته مهر، رضا و امیدیان، مرتضی. (۱۳۹۹). مقایسه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل: یک مطالعه فراتحلیل. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۸(۱)، ۲۴۸-۲۰۱.

گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۲). چکیده آثار آنتونی گیدنز. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: نشر ققنوس، چاپ دوم.

محمدی، بیوک. (۱۳۹۳). الگوی سنتی ساختار قدرت در برخی خانواده‌های ایرانی. *پژوهشنامه زنان*، ۲(۲)، ۱۳۷-۱۱۱.

مسعودی اصل، شبنم و راد، فیروز. (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با ناسازگاری زناشویی در شهر تبریز. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۹(۳۱)، ۶۸-۴۷.

نیازی، محسن و کارکنان نصرآبادی، محمد. (۱۳۸۸). توانمندسازی بر اساس راهبرد سرمایه اجتماعی. *تدبیر*، ۲۰۳، ۲۶-۲۱.

هابرماس، یورگن. (۱۳۹۴). نظریه کنش ارتباطی. ترجمه کمال پولادی. تهران: نشر مرکز.

- Adams, L. & Lens, E. (۲۰۰۳). *Women in the mirror of understanding culture*. Translated by Parichehr Farjadi, Tehran: Ayneh Tafham Publications.
- Akter, S. & Francis-Tan, A. (۲۰۲۱). Partners or rivals? exploring the relationship between men's and women's empowerment in Bangladesh. *The Journal of Development Studies*, ۵۷(۶), ۹۰۶-۹۲۹.
- Alsop, R. & Nain, H. (۲۰۰۵). Measuring empowerment in practice: Structuring analysis and framing indicators. Policy Research Working Paper ۳۵, World Bank, Washington, DC.
- Anderson, R. T. (۲۰۱۳). Marriage: What it is , Why it matters and the consequences of redefining it. *Heritage Foundation Backgrounders*, No ۲۷۷۵, ۱-۱۲.
- Balali, E., Bakhtiari Safar, Z., Mohammadi, A. & Mohagegi, H. (۲۰۱۷). Effective factors of role conflict in women and its effect on family conflicts in Hamadan. *Journal of Applied Sociology*, ۲۷(۴), ۱۱۷-۱۳۲. (In Persian)
- Bernardes, J. (۲۰۱۶). Family studies: An introduction. Translated by Ghaziyani. Publishing: Ney. (In Persian)
- Bourdieu, P. (۲۰۱۳). *Raisons pratiques: Sur la theorie de l'action*. Tehran Publishing: Naghsh va Negar. (In Persian)
- Chalabi, M. (۲۰۱۴). Social analysis in the space of action. Tehran Ney Publishing. (In Persian)
- Cheal, D. (۲۰۱۴). Families in today's world: A comparative approach. Translated by Labibi. Publishing: Ney. (In Persian)
- Darba, M. & Shahmoradi, S. (۲۰۲۰). Predicting marital satisfaction based on assertiveness and emotional expressiveness considering the mediating role of quality of life in athletes and non-athletes women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۸(۳), ۷۵-۱۰۶. (In Persian)
- Datli Beigi, M. (۲۰۱۵). Construction and validation of a scale for measuring tolerance in marital relationships based on religious approach and examining its relationship with marital intimacy. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University, Ahvaz. (In Persian)
- Eitzen, D. S. & Zinn, M. B. (۱۹۹۶). *Social Problems*. Allyn & Bacon; ۷th Edition.
- Ezazi, S. (۲۰۱۴). *Sociology of family*. Publication of Enlightenment and Women's Studies. Tehran (In Persian)
- Farajipak, M., Khojastehmehr, R. & Omidian, M. (۲۰۲۰). The comparison of marital satisfaction in employed and non-employed women: A Meta-Analysis. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۸(۱), ۲۰۱-۲۴۸. (In Persian)

- Fathi, S. & Azadeian, A. (۲۰۱۷). The effect of demographic factors on marital satisfaction among ۳۰ to ۵۰ year old couples (resident in ۳rd and ۲th district of Tehran). *Women's Strategic Studies*, ۱۹(۷۵), ۱۱۱-۱۳۰. (In Persian)
- Gautam, S. & Jeong, H. S. (۲۰۱۹). Intimate partner violence in relation to husband characteristics and women empowerment: Evidence from Nepal. *Journal of Environmental Research and Public Health*, ۱۶(۵), ۱-۲۱.
- Giddens, A. (۲۰۱۳). The Giddens reader. Translated by Chavoshian. Phoenix Publications. (In Persian)
- Habermas, J. (۲۰۱۵). The theory of communicative action. Translated by Kamal Poladi. Tehran: Iran Newspaper, Publishing House. (In Persian)
- Hairat A., Fatehizadeh, M., Ahmadi A., Etemadi, A. & Bahrami, F. (۲۰۱۴). The role of couple lifestyle dimensions in predicting marital adjustment. *Journal of Women and Society*, ۵(۲), ۱۴۵-۱۵۸. (In Persian)
- Jahangiri, J. & Afrasiabi, H. (۲۰۱۱). Study of Shiraz families about a toleration, factors and consequences. *Journal of Applied Sociology*, ۲۲(۳), ۱۵۳-۱۷۵. (In Persian)
- Jalaeian Bakhshande, V., Ghasemi, V. & Iman, M. (۲۰۱۸). The development and measurability of social tolerance scale based on structuration theory of Giddens in Isfahan. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, ۷(۱۲), ۱۳۵-۱۶۰. (In Persian)
- Javadi, B., Afrooz, G. A., Hosseinian, S. & Lavasani, M. (۲۰۱۶). Teaching communication skills and emotional interactions in the context of religious values and its effectiveness on emotional interactions between couples in the family. *Fifth Conference on the Iranian Islamic Model of Progress*. (In Persian)
- Khalili, E. (۲۰۱۴). Women's economic empowerment. International Conference on Management and Economics in the ۲۱st Century. (In Persian)
- Khojasteh Mehr, R., Datli Bagi, M. & Abbaspour Z. (۲۰۱۸). Examining the tolerance model with islamic approach in the context of marital life. *Journal of Family Psychology*, ۵(۱), ۵۷-۷۰. (In Persian)
- Klasen, S. (۲۰۱۸). The impact of gender inequality on economic performance in developing countries. *Annual Review of Resource Economics*, ۱۰(۱), ۷۷۹-۲۹۸.
- Kulk, L., Walfishch, S. & Liberman, G. (۲۰۱۶). Spousal conflict resolution strategies and marital relations in late adulthood. *Personal Relationships*, ۲۳(۳), ۴۵۶-۴۷۴.
- Laszlo, S., Grantham, K., Oskay, E. & Zhang, T. (۲۰۲۰). Grappling with the challenges of measuring women's economic empowerment in intrahousehold setting. *World Development*, ۱۳۲(C), ۱-۴۹.

- Lawson, D. W., Schaffnit, S. B. Hassan, A. & Urass, M. (۲۰۲۱). Shared interests or sexual conflict? Spousal age gap, women's wellbeing and fertility in rural Tanzania. *Evolution and Human Behavior*, ۴۲(۲), ۱۶۵-۱۷۵.
- Li, P. F. & Wickrama, K. A. S. (۲۰۱۴). Stressful life events, marital satisfaction, and marital management skills of Taiwanese couples. *Family Relations*, ۶۳(۲), ۱۹۳-۲۰۵.
- Malhatra. A., Schular, S. R. & Boender, C. (۲۰۰۲). Measuring womans empowerment as a variable in internatinal development. *The World Bank, Washington DC*.
- Masoudi Asl, S. & Rad, F. (۲۰۱۶). Marital discord and its related social factors. *Journal of Sociology Studies*, ۸(۳۱), ۴۷-۶۸. (In Persian)
- Miedema, S. S., Stwe, S. & Kyaw, A. T. (۲۰۱۶). Social inequalities, empowerment, and womens transitions into abusive marriages: A case study from Myanmar. *Gender & Society*, ۳۰(۴), ۶۷۰-۶۹۴.
- Mohammadi, S. B. (۲۰۱۵). Traditional model of power structure in some iranian families. *Pazhuheshnameh-ye Zanan (Women's Studies)*, ۵(۲), ۱۱۱-۱۳۷.
- Niazi, M. & Nasrabadi, M. (۲۰۰۹). Empowerment based on social capital strategy. *Journal of Tadbir*, ۲۰۳. (In Persian)
- Panda ,U. K. (۲۰۱۱). Role conflict, stress and dual career couples: An empirical study. *The Journal of Family and Welfare*, ۵۷(۲), ۲۲-۸۸.
- Roohi, A., Jazayeri, R., Fatehizadeh, M. & Etemadi, O. (۲۰۱۸). Avoidant personalities in marital interactions: A qualitative study. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*, ۷(۱), ۲۲-۸۷. (In Persian)
- Safiri, K. (۷۰۰۷). Women and university education. *Journal of the Faculty of Literature and Humanities*, ۱۵(۵۶-۵۷), ۱۰۱-۱۷۷. (In Persian)
- Scanlon, T. M. (۲۰۰۳). The difficulty of tolerance. Cambridge: Cambridge University Press.
- Segalen, M. (۲۰۰۱). Historical anthropology of the family (Themes in the Social Sciences). Translated by Eliyasi. Tehran: Publication Markaz.
- Seidman, S. (۲۰۱۵). Contested knowledge: Social theory today. Publication: Ney. (In Persian)
- Sen, A. K. (۲۰۱۲). Development as freedom. Translated by Movaseghi. Publication: Tehran University. (In Persian)
- Shahid, H. & Shahid, W. (۲۰۱۶). A study on tolerance role in marital satisfaction. *The Journal of Social Studies*, ۲(۶), ۱۳-۲۶.
- Steel, L. & Kid, W. (۲۰۰۹). Skills sociology of the family. Translated by Fariba Seydan and Afsaneh Kamali. First Edition Publisher Al-Zahra University.

- Taqwa, N., Sabbagh, S. & Nasiri, H. (۲۰۱۰). Comparison of marital adjustment of employed and non-employed women and related factors in Mahabad. *Sociological Studies*, ۳(۹), ۵۳-۶۸. (In Persian)
- Tavasoli, G. A. (۲۰۱۴). Soualogical theories. Publications: Samt. (In Persian)
- Thanaggee, M., Janbozorgi, M. & Mahdavian, A. (۲۰۱۲). Relationship between marital satisfaction and communication patterns of couples. *Studies in Islam and Psychology*, ۵(۹), ۵۷-۷۷. (In Persian)
- Van Damme, M. & Dykstra, P. (۲۰۱۸). Spousal resources and relationship quality in eight European countries. *Community, Work & Family*, ۲۱(۵), ۵۴۱-۵۶۳.
- Zare, B. & Safyari Jafarabad, H. (۲۰۱۵). The study of marital satisfaction and its determinants on married women and men in Tehran city. *Women's Studies Sociological and Psychological*, ۱۳(۱), ۱۱۱-۱۴۰. (In Persian)

© ۲۰۲۲ Alzahra University, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial ۴,۰ International (CC BYNC ۴,۰ license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/۴,۰/>).

نویسندگان

Sh.mehdizadeh@alzahra.ac.ir

شراره مهدی زاده

ایشان دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا هستند و مقالات متعددی در مجلات علمی داخل کشور و خارج از کشور منتشر و در همایش‌های معتبر داخلی و بین‌المللی شرکت کرده‌اند.

nh.abedi۶۵@gmail.com

ملیحه عابدی

ایشان دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا هستند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی